

Кульбачний С. В.,

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

РЕАЛЬНИЙ ВАЛЮТНИЙ КУРС ЯК ІНДИКАТОР СПРЯМОВАНOSTІ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Відповідно до положень макроекономічної теорії реальний валютний курс або умови торгівлі показує рівень конкурентоспроможності вітчизняної економіки, ступінь привабливості її товарів для іноземних покупців, оскільки при більш високому його значенні (європейське котирування) зростає попит на експорт і зменшується попит на імпорт:

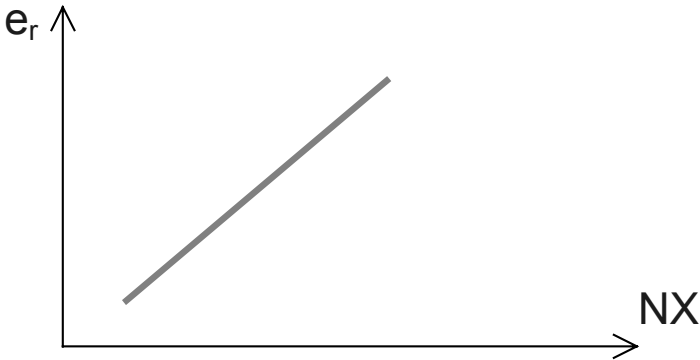

Рисунок 1. Пряма залежність чистого експорту від реального курсу обміну валют (у прямому котируванні).

Для кількісної оцінки показника реального валютного курсу економісти застосовують нескладний розрахунок, у відповідності з яким чинний номінальний курс обміну вітчизняної валюти e необхідно скоригувати на співвідношення вартості товарів за кордоном у відповідній валюті P_f і її вартості в даній країні P_d :

$$e_r = e \cdot \frac{P_f}{P_d} \quad (1)$$

При цьому зручно скористатися так званим «індексом БігМака», в якому використовується ціна цього сендвічу у Сполучених Штатах і в даній країні у відповідних валютах. Навіть приблизний розрахунок (8 грн/дол.*5 дол. / 20 грн = 2) дає доволі прогнозований результат, характерний для більшості країн, що розвиваються, перебували або перебувають у стані трансформації. В усіх цих країнах, серед яких, до речі, також Росія, Казахстан, Молдова, Китай і багато інших, національні валюти недооцінені. Ступінь цього знецінення якраз і ілюструє показник реального курсу обміну валют.

Проте навряд чи доречним буде в даній ситуації говорити про існування беззаперечного лідерства у зовнішньоторговельних позиціях зазначених країн, що ґрунтуються на якості товарів, технологічних перевагах. Не секрет, що у більшості позицій експорту згаданих країн фігурують продукція з низьким рівнем переробки, сировина. Тож йдеться про штучно створені переваги засобами валютної політики. І країни-імпортери — переважно розвинуті європейські держави — схоже, зовсім не налаштовані вживати контрзаходи у відповідь, оскільки подібний імпорт жодним чином не загрожує внутрішньому виробництву, а лише сприяє йому. Без сумніву, така спрямованість зовнішньоторговельної діяльності не відповідає стратегічним інтересам країни, і ми бачимо, що валютно-курсова політика лише консервує таку ситуацію.

У цьому контексті згадаємо події недалекого минулого нашої новітньої історії, коли фаворитами влади були імпортоорієнтовані ФПГ з переважно дніпропетровським корінням. Тоді громадську думку масовано готували до необхідності зміцнення гривні, також було зроблено певні кроки у цьому напрямі. Зрештою ми і нині постійно є свідками дивного співпадіння інтересів домінуючих бізнесових угруповань зі спрямованістю курсової політики центрального банку.

Проте є логічне пояснення такому явищу. Все стає на свої місця, якщо відкинути міф про незалежність регулятора, а валютний ринок розглянути як збільшений за масштабами фондовий ринок з його традиційними «ведмедами» (експортерами) та «биками» (імпортерами), де в ролі котирувань цінних паперів виступає курс обміну валют. Повертаючись до ролі центрального банку важко не помітити її невідповідність проголошеним цілям макроекономічного розвитку країни. Чинна валютно-курсова політика спрямована переважно на знецінення національної грошової одиниці, підтримку лише експортоорієнтованих галузей і, загалом, сировинної структури експорту. Зазначене ж жодним чином не відповідає стратегічному курсу української держави на інноваційний розвиток, впровадження

нових технологій. Навпаки, поглиблюються міжгалузеві диспропорції, гальмується економічне зростання. Не виконується повною мірою також вимога щодо забезпечення стабільності національної валюти засобами монетарної політики.

Вихід із подібної ситуації знаходиться у площині прийняття політичних рішень щодо неприпущення впливу великого бізнесу на формування і дотримання засадничих принципів валютнокурсової політики, обмеження експорту сировинної і продукції низького рівня переробки, вжиття інших заходів по зміцненню національної безпеки. Певного захисту потребують також імпортери, особливо ті з них, хто завозить до країни товари критичного імпорту, або ті промислові споживачі комплектуючих та обладнання, чия продукція здатна в перспективі конкурувати з іноземними аналогами на внутрішньому ринку.

Кундицький О. О.,

д.е.н., професор,

Львівський національний університет
імені Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДТВОРЕННЯ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Ринкова трансформація вітчизняної економіки, яка повільно і суперечливо відбувається уже майже два десятиліття, призвела до несподіваних для суспільства результатів у сфері особистих і речових факторів виробництва. Уже чітко простежується тенденція до погіршення їх стану, що передовсім виявляється у значному підвищенні рівня зношення основних фондів, нераціональному використанні земельних ресурсів, зниженні родючості земельних угідь, декваліфікації значної частини робочої сили у зв'язку з тривалим безробіттям тощо. Фінансові ресурси відтворення, що обвалилися на ранніх етапах трансформації, і нині явно недостатні для нормального використання факторів виробництва. Цілком очевидно, що без значного поліпшення якості виробничих ресурсів не можна підтримувати у тривалому періоді стабільні темпи зростання економіки і поліпшувати життя людей.